

Тема 1 (2 години)

Введення. Поняття, система і видитранспортних правопорушень. Основні групи транспортних правопорушень і критерії їх оцінки. Підстави юридичної відповідальності.

Транспорт є однією з важливих галузей суспільного виробництва й покликаний задовольняти потреби населення й суспільного виробництва у перевезеннях.

Вступаючи в процес транспортування, його учасники тією чи іншою мірою можуть впливати на стан транспортних суспільних відносин, змінювати зв'язки між собою, сприяти чи, навпаки, гальмувати нормальний процес взаємодії. У такій формі бере свій початок, в широкому розумінні, правова поведінка на транспорті, яка може мати два прояви – корисності та шкідливості.

Правова поведінка виявляється у формі дій чи бездіяльності, які впливають на відносини між суб'єктами. Правова поведінка на транспорті є одним із видів юридичних фактів, тих конкретних життєвих обставин, за якими норми транспортного права пов'язують виникнення, зміну чи припинення транспортних правових відносин. Як елемент правової поведінки можна розглядати правовий вчинок. Узагальнюючи поняття правової поведінки, можна визначити, що правова поведінка – це правові вчинки, які складають певну сукупність, є соціально значущими, виражені зовні у вигляді дій чи бездіяльності, мають свідомо вольовий характер, тим чи іншим чином регламентуються нормами транспортного права та обумовлюють правові наслідки [1].

У правової поведінки є два різновиди: правомірна та протиправна.

Для правомірної поведінки характерні: соціальна корисність; відповідність тим чи іншим чинникам, які зазначені в правових нормах; наслідки, що настають від такої поведінки є позитивними.

До протиправної поведінки можна віднести суспільно шкідливий, протиправний вчинок, вчинення якого обумовлює притягнення до юридичної відповідальності й визнається як правопорушення.

Правопорушення – це соціальне небезпечне або шкідливе, протиправне, винне діяння деліктоздатного суб'єкта, яке передбачено чинним законодавством і за яке встановлена юридична відповідальність.

Враховуючи транспортну специфіку й особливості транспортного права, вважається доцільним зазначити, що законодавець не випадково виділяє всі транспортні правопорушення, як у кримінальному кодексі (Розділ XI. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту. КК), так і в адміністративному (Глава 10. Адміністративні правопорушення на транспорті в галузі шляхового господарства і зв'язку. КУпАП), у відокремлені самостійні групи. Це ще раз підкреслює, нагадує про наявність у правовій системі окремої, комплексної галузі права – транспортного права, правовідносини якого захищаються нормами кримінального, адміністративного, цивільного та інших галузей права.

Транспортні правопорушення – це передбачені адміністративним або карним законодавством суспільно небезпечні діяння, що зазіхають на встановлений законом або іншим нормативним актом порядок безпечного функціонування (руху або експлуатації) механічних транспортних засобів.

Всі транспортні правопорушення можна розділити на дві великі групи: проступки та злочини [1].

Загальною ознакою всіх правопорушень є їхня суспільна небезпека (шкідливість). Злочини відрізняються від інших правопорушень кількістю та якістю суспільної небезпеки. Таким чином, критерієм віднесення транспортних правопорушень до того або іншого виду служать ступінь (кількість) і характер (якість) суспільної небезпеки. Вони знаходять своє вираження в характері порушень відповідних правил безпеки, розмірі заподіяної шкоди, місці, часі, способі здійснення правопорушення, особливостях суб'єкта й суб'єктивної сторони [1].

Варто брати до уваги, що кримінальна відповідальність за транспортні правопорушення, на відміну від адміністративної, настає не за сам факт порушення чинних правил, а за таке порушення, що спричинило загибель людей.

Аналіз складу транспортних правопорушень дозволяє визначити таке.

1. Об'єктом транспортних правопорушень є суспільні відносини у сфері безпеки руху й експлуатації транспорту та своєчасного, гарантованого переміщення пасажирів, вантажів і багажу. Причому безпека руху транспорту тісно пов'язана з громадською безпекою.

Звичайно, в диспозиціях складу про транспортні злочини в новій редакції Кримінального кодексу України не зазначено про громадську безпеку. Але, на наш погляд, забезпечення охорони життя й здоров'я людей, матеріальних цінностей навколишнього середовища, безаварійної роботи транспорту, в цілому, є складовими громадської безпеки.

Порушення правил безпеки руху та експлуатації транспорту криє в собі небезпеку заподіяння шкоди здоров'ю та життю людини або господарським інтересам. Наслідками цих правопорушень бувають аварії, катастрофи, нещасні випадки з людьми, забруднення навколишнього середовища та значні матеріальні збитки, порушуються графіки руху транспортних засобів та дезорганізується робота транспортних підприємств.

2. Об'єктивна сторона характеризується протиправною поведінкою суб'єкта правопорушення; виникненням шкідливих наслідків і причинного зв'язку між порушенням правил, норм і стандартів (дією), виникненням шкідливих наслідків. Кваліфікуючими ознаками об'єктивної сторони можуть бути: повторність вчинення правопорушення або вчинення правопорушення за попереднім зговором групою осіб; настання нещасних випадків з людьми або інших тяжких наслідків; створення загрози для життя або здоров'я людей; створення аварійних умов або пошкодження транспортних засобів, вантажів, шляхів, шляхових та інших споруд чи іншого майна.

3. Суб'єктами правопорушень на транспорті можуть бути фізичні особи, які досягли 16-річного віку, а в окремих випадках особи, яким виповнилося 14 років, а також посадові особи. Суб'єктами цивільно-правових порушень можуть бути й юридичні особи, у випадках прямо передбачених законодавством юридичні особи можуть бути суб'єктами й адміністративних правопорушень (проступків).

4. Суб'єктивна сторона правопорушень на транспорті характеризується певним виявом зовнішнього протиправного діяння, в якому відображається мотив, мета та волевиявлення особи в цілому.

Отже, зазначений вище склад транспортних правопорушень та характеристика його складових стосується в основному кримінальних злочинів і адміністративних проступків на транспорті.

Тема 2 (4 години)

Адміністративна відповідальність за правопорушення особами, що керують транспортними засобами. Ознаки адміністративного правопорушення і їхня характеристика. Адміністративні примусові заходи. Склад адміністративного правопорушення згідно статей 121, 121¹, 121², 122, 122², 122⁴, 122⁵, 123, 124, 124¹, 125, 126, 130, 132¹, 133, 133¹, 133² КпАП України

Стаття 121. Порушення водієм правил керування транспортним засобом, правил користування ременями безпеки або мотошоломами

Керування водієм транспортним засобом, що має несправності системи гальмового або рульового керування, тягово-зчіпного пристрою, зовнішніх світлових приладів (темної пори доби) чи інші технічні несправності, з якими відповідно до встановлених правил експлуатація його забороняється, або переобладнаний з порушенням відповідних правил, норм і стандартів, -

тягне за собою накладення штрафу від двадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Керування водієм транспортним засобом, який використовується для надання послуг з перевезення пасажирів, що має несправності, передбачені частиною першою цієї статті, або технічний стан і обладнання якого не відповідають вимогам стандартів, правил дорожнього руху і технічної експлуатації, -

тягне за собою накладення штрафу від сорока до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Керування водієм транспортним засобом, що підлягає обов'язковому технічному контролю, але своєчасно його не пройшов, -

тягне за собою накладення штрафу від двадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частинами першою - третьою цієї статті, -

тягне за собою позбавлення права керування транспортними засобами на строк від трьох до шести місяців або адміністративний арешт на строк від п'яти до десяти діб.

Порушення правил користування ременями безпеки або мотошоломами -

тягне за собою накладення штрафу від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Керування водієм транспортним засобом, не зареєстрованим або не перереєстрованим в установленому порядку, без номерного знака або з номерним знаком, що не належить цьому засобу чи не відповідає вимогам стандартів, або з номерним знаком, закріпленим у не встановленому для цього місці, закритим іншими предметами чи забрудненим, що не дозволяє чітко визначити символи номерного знака з відстані двадцяти метрів, перевернутим чи неосвітленим, -

тягне за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частиною шостою цієї статті, -

тягне за собою накладення штрафу від п'ятнадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, з оплатним вилученням транспортного засобу чи без такого.

Під транспортними засобами у статтях 121-126, 1271 - 1281, частинах першій і другій статті 129, частинах першій - четвертій статті 130, статтях 1321, 1331, 1332, 139 і 140 слід розуміти всі види автомобілів, трактори та інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші транспортні засоби.

Стаття 1211. Експлуатація водіями транспортних засобів, ідентифікаційні номери складових частин яких не відповідають записам у реєстраційних документах

Експлуатація водіями транспортних засобів, ідентифікаційні номери складових частин яких не відповідають записам у реєстраційних документах, знищені або підроблені, -

тягне за собою накладення штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 1212. Порушення правил перевезення пасажирів при наданні послуг з перевезення пасажирів

Перевезення водіями транспортних засобів, що працюють у режимі маршрутних таксі, пасажирів понад максимальну кількість, передбачену технічною характеристикою транспортного засобу або визначену в реєстраційних документах на цей транспортний засіб, а також перевезення водіями транспортних засобів, що здійснюють міжміські чи міжнародні перевезення, пасажирів, кількість яких перевищує кількість місць для сидіння, передбачену технічною характеристикою

транспортного засобу або визначену в реєстраційних документах на цей транспортний засіб, -

тягне за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення водіями транспортних засобів, що працюють у режимі маршрутних таксі, правил зупинки під час здійснення посадки (висадки) пасажирів -

тягне за собою накладення штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Перевезення пасажирів на автобусному маршруті протяжністю понад п'ятсот кілометрів одним водієм -

тягне за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 122. Перевищення водіями транспортних засобів встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху

Перевищення водіями транспортних засобів встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на двадцять кілометрів на годину, порушення вимог дорожніх знаків та розмітки проїзної частини доріг, правил перевезення вантажів, буксирування транспортних засобів, зупинки, стоянки, проїзду пішохідних переходів, ненадання переваги у русі пішоходам на нерегульованих пішохідних переходах, а так само порушення встановленої для транспортних засобів заборони рухатися тротуарами чи пішохідними доріжками, -

тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення водіями транспортних засобів правил проїзду перехресть, зупинок транспортних засобів загального користування, проїзд на заборонний сигнал світлофора або жест регулювальника, порушення правил обгону і зустрічного роз'їзду, безпечної дистанції або інтервалу, розташування транспортних засобів на проїзній частині, порушення правил руху автомагістралями, користування зовнішніми освітлювальними приладами або попереджувальними сигналами при початку руху чи зміні його напрямку, використання цих приладів та їх переобладнання з порушенням вимог відповідних стандартів, користування водієм під час руху транспортного засобу засобами зв'язку, не обладнаними технічними пристроями, що дозволяють вести перемови без допомоги рук (за винятком водіїв оперативних транспортних засобів під час виконання ними невідкладного службового завдання), а так само порушення правил навчальної їзди, -

тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти п'яти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Перевищення водіями транспортних засобів встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на п'ятдесят кілометрів на годину, ненадання переваги в русі транспортним засобам аварійно-рятувальних служб, швидкої медичної допомоги, пожежної охорони, міліції, що рухаються з увімкненими спеціальними світловими або звуковими сигнальними пристроями, ненадання переваги маршрутним транспортним засобам, у тому числі порушення правил руху і зупинки на смузі для маршрутних транспортних засобів, а так само порушення правил зупинки, стоянки, що створюють перешкоди дорожньому руху або загрозу безпеці руху, -

тягнуть за собою накладення штрафу від тридцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, що спричинили створення аварійної обстановки, а саме: примусили інших учасників дорожнього руху різко змінити швидкість, напрямок руху або вжити інших заходів щодо забезпечення особистої безпеки або безпеки інших громадян, що підтверджені фактичними даними, а саме: поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, свідків, показань технічних приладів та засобів фото- і відеоспостереження та іншими документами, -

тягнуть за собою накладення штрафу від сорока до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від шести місяців до одного року.

{Статтю 1221 виключено на підставі Закону № 586-VI від 24.09.2008}

Стаття 1222. Невиконання водіями вимог про зупинку

Невиконання водіями вимог працівника міліції, а водіями військових транспортних засобів - вимог посадової особи військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України про зупинку транспортного засобу, -

тягне за собою накладення штрафу від дев'яти до одинадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від трьох до шести місяців.

{Частину другу статті 1222 виключено на підставі Закону № 3785-12 від 23.12.93}

{Статтю 1223 виключено на підставі Закону № 586-VI від 24.09.2008}

Стаття 1224. Залишення місця дорожньо-транспортної пригоди

Залишення водіями транспортних засобів, іншими учасниками дорожнього руху на порушення встановлених правил місця дорожньо-транспортної пригоди, до якої вони причетні, -

тягне за собою накладення штрафу від п'ятнадцяти до вісімнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк від десяти до п'ятнадцяти діб.

Стаття 1225. Порушення вимог законодавства щодо встановлення і використання спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв

Порушення вимог законодавства щодо встановлення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв -

тягне за собою накладення штрафу від двох тисяч п'ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв.

Примітка. Під спеціальним світловим сигнальним пристроєм слід розуміти світловий пристрій, що має змінну частоту світлових імпульсів та який дозволяється встановлювати тільки на оперативні або спеціальні транспортні засоби.

Під спеціальним звуковим сигнальним пристроєм слід розуміти звуковий пристрій, що має змінну основну частоту (за винятком охоронної сигналізації) та який дозволяється встановлювати тільки на оперативні транспортні засоби.

{Кодекс доповнено статтею 1225 згідно із Законом № 586-VI від 24.09.2008; в редакції Закону № 4082-VI від 07.12.2011}

Стаття 123. Порушення особами, які керують транспортними засобами, правил руху через залізничні переїзди

Порушення особою, яка керує транспортним засобом, правил руху через залізничний переїзд, крім порушень, передбачених частинами другою і третьою цієї статті, -

тягне за собою накладення штрафу від двадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

В'їзд на залізничний переїзд особою, яка керує транспортним засобом, у випадках, коли рух через переїзд заборонений, -

тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до сімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з оплатним вилученням транспортного засобу у його власника чи без такого або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від шести місяців до одного року з оплатним вилученням транспортного засобу у його власника чи без такого або адміністративний арешт на строк від семи до десяти діб з оплатним вилученням транспортного засобу у його власника чи без такого.

Порушення, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене водієм транспортного засобу під час надання послуг з перевезення пасажирів або під час перевезення небезпечних вантажів, -

тягне за собою позбавлення права керування транспортними засобами на строк від одного до трьох років з оплатним вилученням транспортного засобу у його власника чи без такого або адміністративний арешт на строк від десяти до п'ятнадцяти діб з оплатним вилученням транспортного засобу у його власника чи без такого.

Стаття 124. Порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна

Порушення учасниками дорожнього руху правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, -

тягне за собою накладення штрафу від двадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від шести місяців до одного року.

Примітка. Особа, цивільно-правова відповідальність якої застрахована, звільняється від адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, за умови, що учасники дорожньо-транспортної пригоди скористалися правом спільно скласти повідомлення про цю пригоду відповідно до Закону України "Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів".

Стаття 1241. Ненадання транспортних засобів працівникам міліції та медичним працівникам, а також ненадання військових транспортних засобів посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України

Ненадання посадовими особами підприємств, установ, організацій і громадянами транспортних засобів, що їм належать, працівникам міліції та медичним працівникам, а також ненадання військових транспортних засобів посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України у встановлених законом невідкладних випадках -

тягне за собою накладення штрафу від чотирьох до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

{Статтю 1242 виключено на підставі Указу ПВР № 1818-12 від 15.11.91}

Стаття 125. Інші порушення правил дорожнього руху

Інші порушення правил дорожнього руху, крім передбачених статтями 121-128, частинами першою і другою статті 129, статтями 139 і 140 цього Кодексу, -

тягнуть за собою попередження.

Стаття 126. Керування транспортним засобом особою, яка не має відповідних документів на право керування таким транспортним засобом або не пред'явила їх для перевірки

Керування транспортним засобом особою, яка не має при собі або не пред'явила для перевірки посвідчення водія відповідної категорії, реєстраційного документа на транспортний засіб, а у випадках, передбачених законодавством, ліцензійної картки на транспортний засіб, а також поліса (договору) обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (страхового сертифіката "Зелена картка"), -

тягне за собою накладення штрафу від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Керування транспортним засобом особою, яка не має права керування таким транспортним засобом, або передача керування транспортним засобом особі, яка не має права керування таким транспортним засобом, -

тягнуть за собою накладення штрафу від тридцяти до тридцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Керування транспортним засобом особою, позбавленою права керування транспортними засобами, -

тягне за собою накладення штрафу від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка: Положення частин першої та другої цієї статті не застосовуються до осіб, які у встановленому порядку навчаються водінню транспортного засобу.

Стаття 130. Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції

Керування транспортними засобами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а також передача керування транспортним засобом особі, яка перебуває в стані такого сп'яніння чи під впливом таких лікарських препаратів, а так само відмова особи, яка керує транспортним засобом, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, -

тягнуть за собою накладення штрафу на водіїв від ста п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від одного до двох років, або громадські роботи на строк від сорока до п'ятдесяти годин, або адміністративний арешт на строк від семи до десяти діб і на інших осіб - накладення штрафу від ста п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до п'ятдесяти годин, або адміністративний арешт на строк від семи до десяти діб.

Повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, -

тягне за собою на водіїв позбавлення права керування транспортними засобами на строк від двох до трьох років з оплатним вилученням транспортного засобу чи без такого або громадські роботи на строк від п'ятдесяти до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк від десяти до п'ятнадцяти діб і на інших осіб - оплатне вилучення транспортного засобу чи без такого або громадські роботи на строк від п'ятдесяти до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк від десяти до п'ятнадцяти діб.

Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яка двічі протягом року піддавалась адміністративному стягненню за керування транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, за відмову від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, -

тягнуть за собою на водіїв позбавлення права керування транспортними засобами на строк до десяти років з оплатним вилученням транспортного засобу і на інших осіб - оплатне вилучення транспортного засобу.

Вживання водієм транспортного засобу після дорожньо-транспортної пригоди за його участю алкоголю, наркотиків, а також лікарських препаратів, виготовлених на їх основі (крім тих, що входять до офіційно затвердженого складу аптечки або призначені медичним працівником), або після того, як транспортний засіб був

зупинений на вимогу працівника міліції, до проведення уповноваженою особою медичного огляду з метою встановлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції, чи до прийняття рішення про звільнення від проведення такого огляду, -

тягне за собою на водіїв позбавлення права керування транспортними засобами на строк від двох до трьох років або адміністративний арешт на строк від десяти до п'ятнадцяти діб.

Керування річковими або маломірними суднами судноводіями в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а так само передача керування судном особі, яка перебуває в стані такого сп'яніння чи під впливом таких лікарських препаратів, а також відмова осіб, які керують річковими або маломірними суднами від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, -

тягнуть за собою накладення штрафу від ста п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування всіма видами плавучих засобів на строк від одного до трьох років, або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк від десяти до п'ятнадцяти діб.

Дії, передбачені частиною п'ятою цієї статті, вчинені особами, які не мають права керування річковими або маломірними суднами, -

тягнуть за собою накладення штрафу від ста п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або адміністративний арешт на строк від десяти до п'ятнадцяти діб.

{Статтю 131 виключено на підставі Закону № 586-VI від 24.09.2008}

{Статтю 132 виключено на підставі Закону № 586-VI від 24.09.2008}

Стаття 132.1. Порухення правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів та правил проїзду великогабаритних і великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами

Порухення правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів, правил проїзду великогабаритних і великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями або залізничними переїздами -

тягне за собою накладення штрафу на водіїв від тридцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб, відповідальних за технічний стан, обладнання, експлуатацію транспортних засобів, уповноважених з питань безпеки перевезення небезпечних вантажів, громадян - суб'єктів господарської діяльності - від сорока до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 133. **Порушення правил перевезення небезпечних речовин і предметів на транспорті**

Порушення правил перевезення небезпечних речовин або предметів ручною кладдю на залізничному транспорті -

тягне за собою попередження або накладення штрафу від шести до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення правил перевезення небезпечних речовин або предметів на морському і річковому транспорті -

тягне за собою попередження або накладення штрафу на громадян від шести до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і попередження або накладення штрафу на посадових осіб - від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення правил перевезення небезпечних речовин або предметів на повітряному транспорті -

тягне за собою накладення штрафу на громадян від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, з оплатним вилученням або конфіскацією зазначених речовин і предметів або без таких, і на посадових осіб - від двадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

{Частина четверту статті 133 виключено на підставі Закону № 586-VI від 24.09.2008}

Провезення в автобусах, маршрутних таксі, тролейбусах або трамваях, а також здача в багаж чи в камеру схову на автомобільному транспорті небезпечних речовин або предметів -

тягнуть за собою попередження або накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Перелік небезпечних речовин або предметів визначається правилами перевезення, діючими на відповідних видах транспорту.

Стаття 1331. Порушення правил надання послуг та вимог безпеки при наданні послуг з перевезення пасажирів чи вантажів автомобільним транспортом

Здійснення регулярних перевезень пасажирів на постійних маршрутах без укладення договору на перевезення пасажирів автомобільним транспортом або без паспорта маршруту -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від тридцяти до тридцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення правил надання послуг з перевезення організованих груп дітей або туристів -

тягне за собою накладення штрафу на водіїв транспортних засобів від тридцяти п'яти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності - від сорока до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Відхилення від визначеного маршруту руху автобуса або маршрутного таксомотора, незаїзд на автостанцію (автовокзал), якщо такий заїзд передбачений розкладом руху автобуса або маршрутного таксомотора, -

тягне за собою накладення штрафу на водіїв транспортних засобів від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Здійснення перевезень пасажирів таксі, в яких не встановлено або не працює таксометр, -

тягне за собою накладення штрафу від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Відсутність візуальної або гучномовної інформації для пасажирів про відправлення, прибуття автобусів, вартість проїзду, правила надання послуг та пільги на пасажирському автотранспорті, відсутність візуальної інформації для пасажирів в автобусах і маршрутних таксомоторах, передбаченої Правилами надання послуг пасажирського автомобільного транспорту, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення встановленого режиму праці і відпочинку водіїв -

тягне за собою накладення штрафу на водіїв від сорока до сорока п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб, громадян - суб'єктів господарської діяльності - від шістдесяти до сімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Безпідставна відмова від передбаченого законом пільгового перевезення громадян -

тягне за собою накладення штрафу на водіїв транспортних засобів, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від восьми до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Зберігання транспортних засобів, що використовуються для перевезення пасажирів на комерційній основі, поза встановленими місцями їх стоянки, -

тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Перевезення пасажирів чи вантажів водієм, який не пройшов щозмінного передрейсового медичного огляду водіїв транспортних засобів, або перевезення без проведення передрейсового контролю технічного стану транспортних засобів -

тягне за собою накладення штрафу від тридцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Перевезення пасажирів автобусами в нічний час (з двадцять другої до шостої години), крім тих, що здійснюються на маршрутах загального користування в режимі регулярних пасажирських перевезень, а також тих, що здійснюються автобусами, обладнаними тахографами, -

тягне за собою накладення штрафу на водіїв від п'ятдесяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частинами першою, другою, шостою, восьмою або десятою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, -

тягне за собою накладення штрафу від вісімдесяти до ста двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 1332. Порушення умов і правил здійснення міжнародних автомобільних перевезень пасажирів і вантажів

Здійснення внутрішніх автомобільних перевезень пасажирів і вантажів на території України транспортними засобами, зареєстрованими в інших державах, або міжнародних двосторонніх чи транзитних перевезень пасажирів і вантажів без

відповідного дозволу, а також порушення особливих умов і правил, зазначених у ліцензії на здійснення міжнародних автомобільних перевезень пасажирів і вантажів,

-

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності, водіїв транспортних засобів від двадцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Тема 3 (2 години)

Адміністративна відповідальність за правопорушення, що робляться посадовими особами, які відповідають за безпеку руху. Склад адміністративного правопорушення згідно статей 128, 128¹, 129, 133¹, 136, 139, 140, 141 та 142 КпАП України.

Стаття 128. Випуск на лінію транспортних засобів, технічний стан яких не відповідає встановленим вимогам або без необхідних документів, передбачених законодавством

Випуск на лінію транспортних засобів, технічний стан, обладнання або комплектність яких не відповідає вимогам правил і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху, технічної експлуатації, переобладнаних без відповідного погодження, не зареєстрованих у встановленому порядку, таких, що не пройшли обов'язкового технічного контролю або без поліса обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (страхового сертифіката "Зелена картка") чи без ліцензійної картки на транспортний засіб, без проходження щозмінного медичного огляду та контролю технічного стану, а також направлення в рейс одного водія при здійсненні пасажирських перевезень на автобусному маршруті протяжністю понад п'ятсот кілометрів -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб, відповідальних за технічний стан, обладнання, експлуатацію транспортних засобів, громадян - суб'єктів господарської діяльності від сорока до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб, відповідальних за технічний стан, обладнання, експлуатацію транспортних засобів, громадян - суб'єктів господарської діяльності від п'ятдесяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 1281. Порушення або невиконання правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху

Порушення або невиконання правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності під час виготовлення та ремонту транспортних засобів і деталей до них або встановлення на них інших предметів додаткового обладнання, не передбаченого конструкцією транспортного засобу, а також під час будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів і дорожніх споруд -

тягне за собою накладення штрафу від ста до ста двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення, передбачені частиною першою цієї статті, що спричинили пошкодження транспортних засобів, вантажів, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, -

тягнуть за собою накладення штрафу від ста п'ятдесяти до ста вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 129. Допуск до керування транспортними засобами або суднами водіїв чи судноводіїв, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, або осіб, які не мають права керування транспортним засобом

Допуск до керування транспортними засобами водіїв, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, або у хворобливому стані, або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, або таких, що не пройшли у встановлений строк медичного огляду, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб, відповідальних за технічний стан, обладнання, експлуатацію транспортних засобів, громадян - суб'єктів господарської діяльності від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Допуск до керування транспортним засобом особи, яка не має права на керування транспортним засобом, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб, відповідальних за технічний стан, обладнання, експлуатацію транспортних засобів, громадян - суб'єктів господарської діяльності від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Допуск до керування річковим або маломірним судном осіб, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб, відповідальних за експлуатацію суден, від шістдесяти до сімдесяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 1331. Порухення правил надання послуг та вимог безпеки при наданні послуг з перевезення пасажирів чи вантажів автомобільним транспортом

Здійснення регулярних перевезень пасажирів на постійних маршрутах без укладення договору на перевезення пасажирів автомобільним транспортом або без паспорта маршруту -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від тридцяти до тридцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порухення правил надання послуг з перевезення організованих груп дітей або туристів -

тягне за собою накладення штрафу на водіїв транспортних засобів від тридцяти п'яти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності - від сорока до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Відхилення від визначеного маршруту руху автобуса або маршрутного таксомотора, незаїзд на автостанцію (автовокзал), якщо такий заїзд передбачений розкладом руху автобуса або маршрутного таксомотора, -

тягне за собою накладення штрафу на водіїв транспортних засобів від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Здійснення перевезень пасажирів таксі, в яких не встановлено або не працює таксометр, -

тягне за собою накладення штрафу від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Відсутність візуальної або гучномовної інформації для пасажирів про відправлення, прибуття автобусів, вартість проїзду, правила надання послуг та пільги на пасажирському автотранспорті, відсутність візуальної інформації для пасажирів в автобусах і маршрутних таксомоторах, передбаченої Правилами надання послуг пасажирського автомобільного транспорту, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення встановленого режиму праці і відпочинку водіїв -

тягне за собою накладення штрафу на водіїв від сорока до сорока п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб, громадян - суб'єктів господарської діяльності - від шістдесяти до сімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Безпідставна відмова від передбаченого законом пільгового перевезення громадян -

тягне за собою накладення штрафу на водіїв транспортних засобів, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності від восьми до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Зберігання транспортних засобів, що використовуються для перевезення пасажирів на комерційній основі, поза встановленими місцями їх стоянки, -

тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Перевезення пасажирів чи вантажів водієм, який не пройшов щозмінного передрейсового медичного огляду водіїв транспортних засобів, або перевезення без проведення передрейсового контролю технічного стану транспортних засобів -

тягне за собою накладення штрафу від тридцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Перевезення пасажирів автобусами в нічний час (з двадцять другої до шостої години), крім тих, що здійснюються на маршрутах загального користування в режимі регулярних пасажирських перевезень, а також тих, що здійснюються автобусами, обладнаними тахографами, -

тягне за собою накладення штрафу на водіїв від п'ятдесяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частинами першою, другою, шостою, восьмою або десятою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, -

тягне за собою накладення штрафу від вісімдесяти до ста двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 136. Порушення правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на залізничному, морському, річковому та автомобільному транспорті

Пошкодження пломб і запірних пристроїв вантажних вагонів, автомобілів, автомобільних причепів, контейнерів, трюмів та інших вантажних приміщень плавучих засобів, зривання з них пломб, пошкодження окремих вантажних місць та їх упаковки, пакетів, огорож вантажних дворів, залізничних станцій, вантажних автомобільних станцій, контейнерних пунктів (площадок), портів (пристаней) і складів, які використовуються для виконання операцій, зв'язаних з вантажними перевезеннями, а також перебування без належного дозволу на території вантажних дворів, контейнерних пунктів (площадок), вантажних районів (дільниць) портів (пристаней), шлюзів і зазначених вище складів -

тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Пошкодження рухомого складу, контейнерів, плавучих та інших транспортних засобів, призначених для перевезення вантажів, а також перевізних пристроїв -

тягне за собою накладення штрафу від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 139. Пошкодження автомобільних доріг, вулиць, дорожніх споруд, залізничних переїздів і технічних засобів регулювання дорожнього руху, створення перешкод для руху та невжиття необхідних заходів щодо їх усунення

Пошкодження автомобільних доріг, вулиць, дорожніх споруд, залізничних переїздів, трамвайних колій, технічних засобів регулювання дорожнього руху, самовільне знімання, закриття чи встановлення технічних засобів регулювання дорожнього руху, створення перешкод для дорожнього руху, в тому числі забруднення дорожнього покриття, або невжиття необхідних заходів щодо їх усунення та попередження інших учасників руху про небезпеку, що виникла, або невжиття посадовими особами, відповідальними за технічний стан, обладнання, експлуатацію транспортних засобів, утримання автомобільних доріг та вулиць, громадянами - суб'єктами господарської діяльності заходів щодо заборони руху підвідомчих технологічних транспортних засобів, сільськогосподарської техніки і машин на гусеничному ході автомобільними дорогами і вулицями, покриття яких може бути пошкоджене, -

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від двадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, і накладення штрафу на посадових осіб, відповідальних за технічний стан, обладнання, експлуатацію транспортних засобів, утримання автомобільних доріг та вулиць, громадян - суб'єктів господарської діяльності - від тридцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин.

Порушення, передбачені частиною першою цієї статті, що спричинили пошкодження транспортних засобів, вантажів чи іншого майна, -

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від тридцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин і накладення штрафу на посадових осіб, відповідальних за технічний стан, обладнання, експлуатацію транспортних засобів, утримання автомобільних доріг та вулиць, громадян - суб'єктів господарської діяльності - від сорока до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Стаття 140. Порушення правил, норм і стандартів при утриманні автомобільних доріг і вулиць, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху чи позначення на автомобільних дорогах і вулицях місць провадження робіт

Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху при утриманні автомобільних доріг і вулиць, залізничних переїздів, інших дорожніх споруд, невжиття заходів щодо своєчасної заборони або обмеження руху при виникненні умов, які загрожують безпеці руху, або неприйняття своєчасних заходів до відновлення безпечних умов для руху -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від шістдесяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення визначеного законодавством порядку погодження з Державною автомобільною інспекцією: встановлення рекламоносіїв, технічних засобів організації дорожнього руху, проведення будь-яких робіт на автомобільних дорогах, вулицях, залізничних переїздах; розроблення проектної документації на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів та об'єктів дорожнього сервісу; здійснення пасажирських перевезень за встановленими маршрутами руху транспортних засобів загального користування -

тягне за собою накладення штрафу на громадян від двадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб, громадян - суб'єктів господарської діяльності - від тридцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення нормативів щодо обладнання на автомобільних дорогах, вулицях, залізничних переїздах місць: провадження робіт, залишення дорожніх машин, будівельних матеріалів, конструкцій тощо, а так само неусунення після закінчення робіт перешкод і неприведення автомобільної дороги, вулиці, залізничного переїзду в стан, що гарантує безперешкодний і безпечний рух транспортних засобів та пішоходів, -

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від тридцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб, громадян - суб'єктів господарської діяльності - від сорока до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, що спричинили створення аварійної обстановки або пошкодження транспортних засобів, вантажів, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, -

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від сорока до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і накладення штрафу на посадових осіб, громадян - суб'єктів господарської діяльності від п'ятдесяти до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або адміністративний арешт на строк від п'яти до десяти діб.

Стаття 141. Порушення правил охорони смуги відводу автомобільних шляхів

Розорювання резервів, знімання дерну і виймання ґрунту, складування матеріалів і вантажів, проведення будівельних, меліоративних, топографічних та інших робіт, будівництво споруд, підземних і надземних комунікацій у смугі відводу автомобільного шляху без погодження з шляховими організаціями, а також звалювання снігу і сміття у такій смугі, скидання каналізаційних, промислових, меліоративних і стічних вод у систему шляхового водовідводу -

тягнуть за собою попередження або накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і попередження або накладення штрафу на посадових осіб - від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 142. Порушення землекористувачами правил утримання ділянок, прилеглих до автомобільних шляхів

Порушення землекористувачами правил утримання ділянок, прилеглих до смуги відводу автомобільних шляхів загальнодержавного, республіканського і місцевого значення, обов'язків по очищенню тротуарів, пішохідних доріжок у межах закріплених за ними ділянок, обладнанню і ремонту переїзних містків та їх очищенню, а також по утриманню у справному стані під'їздів до автомобільних шляхів загального користування -

тягне за собою попередження або накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і попередження або накладення штрафу на посадових осіб - від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Тема 4 (2 години)

Адміністративна відповідальність за правопорушення, що робляться пішоходами, пасажирами, велосипедистами та іншими учасниками дорожнього руху. Склад адміністративного правопорушення згідно статей 119, 125 та 127 КпАП України.

Стаття 119. Порухення правил користування засобами автомобільного транспорту та електротранспорту

Пошкодження внутрішнього обладнання та стекол автобусів, маршрутних таксі, тролейбусів або трамваїв -

тягне за собою накладення штрафу від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Викидання сміття та інших предметів з вікон і дверей автобусів, маршрутних таксі, тролейбусів або трамваїв -

тягне за собою попередження або накладення штрафу від 0,5 до одного неоподатковуваного мінімуму доходів громадян.

Куріння в автобусах, маршрутних таксі, тролейбусах або трамваях -

тягне за собою попередження або накладення штрафу від п'яти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 127. Порухення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами та особами, які керують гужовим транспортом, і погоничами тварин

Непокора пішоходів сигналам регулювання дорожнього руху, перехід ними проїзної частини у невстановлених місцях або безпосередньо перед транспортними засобами, що наближаються, невиконання інших правил дорожнього руху -

тягнуть за собою попередження або накладення штрафу від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порухення правил дорожнього руху особами, які керують велосипедами, гужовим транспортом, і погоничами тварин, -

тягне за собою накладення штрафу від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі порушення, вчинені особами, зазначеними в частинах першій або другій цієї статті, які перебувають у стані сп'яніння, -

тягнуть за собою накладення штрафу від восьми до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення, передбачені частиною першою або другою цієї статті, що спричинили створення аварійної обстановки, -

тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Тема 5 (4 години)

Захист прав учасників дорожнього руху.Адміністративний порядок оскарження постанов про порушення правил дорожнього руху. Судовий порядок оскарження постанов про порушення правил дорожнього руху.

Постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржено особою, щодо якої її винесено, а також потерпілим. Порядок оскарження постанови по справі про адміністративні правопорушення визначено у статтях 287–297 КУпАП. Право на оскарження постанови – це форма перевірки законності та обґрунтованості прийнятої по справі постанови, найшвидшого виправлення припущених помилок, виявлення недоліків у роботі органів, які розглядають справу про адміністративні правопорушення.

Скаргу має бути подано протягом 10 днів від дня винесення постанови (згідно зі статтею 289 КУпАП). У разі пропуску зазначеного строку з поважних причин цей строк за заявою особи, щодо якої винесено постанову, може бути поновлено органом (посадовою особою), правомочним розглядати скаргу.

Постанову про порушення правил дорожнього руху може бути оскаржено в адміністративному та судовому порядку. Оскарження постанови посадової особи або органа ДАІ у вищий орган (відділ, керування) прийнято називати оскарженням в адміністративному порядку. Судовим порядком називають такий, при якому скарга на дії ДАІ направляється безпосередньо в районний (міський) суд.

Подання скарги припиняє виконання постанови про накладення адміністративного стягнення до розгляду скарги. Особа, яка оскаржила постанову про адміністративне правопорушення, звільняється від сплати державного мита.

Призупинення постанови про накладення адміністративного стягнення полягає у відстроченні його виконання. Суть розгляду скарги або протесту полягає в обов'язку органу або посадової особи перевірити законність та обґрунтованість прийнятої постанови. Одним із головних пунктів такої перевірки є питання щодо компетентності органу або посадової особи розглядати конкретну справу та застосовувати той чи інший захід стягнення. Перевіряючий зобов'язаний установити вину особи в здійсненні адміністративного правопорушення, перевірити законність та обґрунтованість складання протоколу. Необхідно дослідити всі докази по справі: пояснення свідків, потерпілого, висновки експертів тощо.

Також слід перевірити:

□ чи було дотримано порядку притягнення особи до адміністративної відповідальності;

□ чи не пропущено строки, установлені для розгляду справи;

□ чи виконано вимогу закону щодо обов'язкової присутності особи при розгляді її справи та своєчасного повідомлення цієї особи про місце та дату розгляду справи.

За наслідками розгляду скарги виносяться остаточне рішення про звільнення від сплати штрафу або, навпаки, про сплату його в установлені строки.

Сторони та інші особи, які беруть участь у справі, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки, мають право оскаржити в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції повністю або частково [6].

Заяву про апеляційне оскарження ухвали суду першої інстанції може бути подано протягом п'яти днів з дня проголошення ухвали. Апеляційна скарга на ухвалу суду подається протягом десяти днів після подання заяви про апеляційне оскарження.

Апеляційна скарга може бути подана без попереднього подання заяви про апеляційне оскарження, якщо скарга подається у строк, встановлений для подання заяви про апеляційне оскарження [6].

Заява про апеляційне оскарження та апеляційна скарга підписуються особою, яка їх подає, або її представником.

До заяви про апеляційне оскарження чи апеляційної скарги, поданих представником, повинна бути додана довіреність або інший документ, що посвідчує повноваження представника, якщо ці документи раніше не подавалися.

До заяви про апеляційне оскарження та апеляційної скарги додаються копії заяви, скарги та доданих письмових матеріалів відповідно до кількості осіб, які беруть участь у справі.

Заява про апеляційне оскарження та апеляційна скарга подаються апеляційному суду через суд першої інстанції, який ухвалив оскаржуване судове рішення.

Суд першої інстанції після одержання усіх апеляційних скарг у справі від осіб, які подали заяви про апеляційне оскарження, або через три дні після закінчення строку на подання апеляційної скарги надсилає їх разом зі справою до апеляційного суду. Апеляційні скарги, що надійшли після цього, не пізніше наступного робочого дня після їхнього надходження направляються до апеляційного суду.

Справа реєструється в апеляційному суді й передається в порядку черговості судді-доповідачу. Протягом трьох днів після надходження справи суддя-доповідач вирішує питання про прийняття апеляційної скарги до розгляду апеляційним судом.

До апеляційної скарги, яка не оформлена відповідно до вимог, встановлених статтею 295 [6], а також у разі несплати суми судового збору чи неоплати витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи застосовуються положення статті 121 [6].

Про прийняття апеляційної скарги до розгляду або повернення скарги суддя-доповідач постановляє ухвалу. Ухвалу судді про повернення апеляційної скарги може бути оскаржено в касаційному порядку.

При надходженні неналежно оформленої справи, з нерозглянутими зауваженнями на правильність і повноту фіксування судового процесу технічними засобами або з

нерозглянутими письмовими зауваженнями щодо повноти чи неправильності протоколу судового засідання, або без вирішення питання про ухвалення додаткового рішення суддя-доповідач повертає справу до суду першої інстанції, про що постановляє ухвалу із зазначенням строку, протягом якого суд першої інстанції має усунути недоліки.

Протягом десяти днів з дня отримання справи, суддя-доповідач вчиняє такі дії:

- з'ясовує питання про склад осіб, які беруть участь у справі;
- визначає характер спірних правовідносин та закон, який їх регулює;
- з'ясовує обставини, на які посилаються сторони та інші особи, які беруть участь у справі, як на підставу своїх вимог і заперечень;
- з'ясовує, які обставини визнаються чи заперечуються сторонами та іншими особами;
- вирішує питання щодо поважності причин неподання доказів до суду першої інстанції;
- за клопотанням сторін та інших осіб, які беруть участь у справі, вирішує питання про виклик свідків, призначення експертизи, витребування доказів, судових доручень щодо збирання доказів, залучення до участі у справі спеціаліста, перекладача;
- за клопотанням осіб, які беруть участь у справі, вирішує питання щодо вжиття заходів забезпечення позову;
- вчиняє інші дії, пов'язані із забезпеченням апеляційного розгляду справи.

Після проведення підготовчих дій суддя-доповідач доповідає про них колегії суддів, яка в разі необхідності вирішує питання про проведення додаткових підготовчих дій та призначення справи до розгляду [6].

Справа має бути призначена до розгляду у розумний строк, але не пізніше п'ятнадцяти днів після закінчення дій підготовки справи до розгляду.

Під час розгляду справи в апеляційному порядку апеляційний суд перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів апеляційної скарги та вимог, заявлених у суді першої інстанції.

Апеляційний суд досліджує докази, які судом першої інстанції були досліджені з порушенням встановленого порядку або в дослідженні яких було неправомірно відмовлено, а також нові докази, неподання яких до суду першої інстанції було зумовлено поважними причинами.

Апеляційний суд не обмежений доводами апеляційної скарги, якщо під час розгляду справи буде встановлено неправильне застосування норм матеріального права або порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення.

Якщо поза увагою доводів апеляційної скарги залишилась очевидна незаконність або необґрунтованість рішення суду першої інстанції у справах окремого провадження, апеляційний суд перевіряє справу в повному обсязі.

Справа розглядається апеляційним судом за правилами, встановленими для розгляду справи судом першої інстанції, з винятками й доповненнями, встановленими цією главою.

Суддя-доповідач доповідає зміст рішення (ухвали), яке оскаржено, доводи апеляційної скарги, межі, в яких повинні здійснюватися перевірка рішення (ухвали), встановлюватися обставини й досліджуватися докази.

Після доповіді судді-доповідача пояснення дає особа, яка подала апеляційну скаргу. Якщо апеляційні скарги подали обидві сторони, — першим дає пояснення позивач. Далі дають пояснення інші особи, які беруть участь у справі.

Закінчивши з'ясування обставин і перевірку їх доказами, апеляційний суд надає особам, які беруть участь у справі, можливість виступити у судових дебатах в такій самій послідовності, в якій вони давали пояснення [6].

За наслідками розгляду скарги на ухвалу суду першої інстанції апеляційний суд має право:

- постановити ухвалу про відхилення апеляційної скарги й залишення ухвали без змін;
- скасувати ухвалу й постановити нову ухвалу;
- змінити ухвалу;
- скасувати ухвалу й передати питання на новий розгляд суду першої інстанції.

Тема 6 (4 години)

Цивільно-правова відповідальність. Поняття цивільно-правової відповідальності. Форми цивільно-правової відповідальності. Види збитків, викликаних невиконанням або неналежним виконанням зобов'язання. Умови стягнення збитків при цивільно-правовій відповідальності. Види цивільно – правової відповідальності. Умови, що звільняють правопорушника від відповідальності. Суб'єкти відповідальності за шкоду, яка заподіяна джерелом підвищеної небезпеки. Умови відповідальності власника джерела підвищеної небезпеки. Підстави, що звільняють власника автомобіля від відповідальності за заподіяну шкоду. Обсяг відшкодування шкоди заподіяного особистості або майну громадянина.

Право власності охороняється не тільки нормами цивільного законодавства, але й нормами кримінального, адміністративного, державного, трудового, земельного й сімейного законодавства. Це пояснюється тим, що охорона існуючих відносин власності як умови нормального, цивілізованого існування будь-якого суспільства є однією з найважливіших завдань усякої правової системи, у тому числі й української [9].

У юридичній літературі відзначене розходження в поняттях «охорона права власності» і «захист права власності». Варто погодитися з точкою зору, що під охороною права власності варто розуміти систему юридичних норм, спрямованих на зміцнення й розвиток відносин власності, попередження правопорушень, усунення причин, що їх породжують. Під захистом же варто розуміти забезпечення відновлення порушеного права компетентними органами або самим власником. Таким чином, охорона права власності охоплює всю сукупність заходів, пов'язаних із забезпеченням його належного здійснення до порушення даного права власника, а захистом є заходи, застосовувані після порушення права власності з метою відновлення порушеного права.

Стаття 16 ЦК [8] як способи захисту суб'єктивних прав (у тому числі й права власності на автомобіль) передбачає: визнання права; визнання правочину недійсним; припинення дії, яка порушує право; відновлення становища, яке існувало до порушення; примусове виконання обов'язку в натурі; зміна правовідношення; припинення правовідношення; відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди; відшкодування моральної (немайнової) шкоди; визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб. Суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом.

Всі ці способи захисту цивільних прав є мірами захисту, тільки одні з них пов'язані з цивільно-правовою відповідальністю, а інші – ні. Порушене суб'єктивне право власності може бути захищене шляхом визнання цього права у випадках, якщо пред'явлено й удоволений судом позов про визнання права власності на автомобіль. У судовій практиці пред'явлення позову про визнання права приватної власності зустрічається досить часто тоді, коли автомобіль або інше майно здобувається на праві загальної пайової власності особами, що складаються у фактичних шлюбних відносинах. При даній ситуації автомобіль після смерті власника, на ім'я якого він був зареєстрований в органах ДАІ, включається в спадкоємну масу й другий співвласник пред'являє позов про визнання його частки в праві власності на цей автомобіль.

Всі перераховані в ст. 16 ЦК [8] міри захисту суб'єктивних прав підрозділяються на речовинно-правові й зобов'язально-правові.

До речовинно-правових способів захисту права власності відносяться: позов власника про витребування майна із чужого незаконного володіння (виндикаційний позов) і позов власника про усунення перешкод, що заважають нормальному здійсненню права власності (негаторний позов).

Основним способом захисту права власності як абсолютного і речового є виндикаційний позов. Його назва походить від латинських слів «VIM DICRE» – «повідомляю про застосування чинності».

Суб'єктом, що має право на пред'явлення виндикаційного позову, є власник майна або титульний власник, а суб'єктом, що зобов'язаний повернути майно, є незаконний набувач майна, що перебуває в нього на час пред'явлення позову.

Метою виндикаційного позову є відновлення порушеного володіння певною індивідуальною річчю.

На вимоги про повернення майна з чужого незаконного володіння поширюється трирічна позовна давність.

Виндикаційний позов є позадоговірним позовом, тобто він може бути пред'явлений лише при відсутності договірних відносин між власником автомобіля й власником. Тому власник, що передав автомобіль іншій особі за договором, не вправі вимагати повернення його на підставі виндикаційного позову, тому що конкуренція зобов'язально-правових і речовинно-правових позовів неприпустима. Однак, якщо минув строк договору, а автомобіль не був повернутий, власник вправі зажадати повернення його в чинність цього ж договору. Інакше кажучи, у всіх випадках необхідно розрізняти виндикаційний позов як речовинно-правовий, заснований на

праві власності на майно, що вибуло мимоволі власника з його володіння, і позов про повернення майна, що виникає через невиконання відповідачем (наприклад, наймачем) умов договору. Але якщо власник автомобіля не може довести законність своїх вимог по зобов'язально-правовому позові, то він може змінити підставу позову й зажадати повернення йому автомобіля, посиляючись на своє право власності, тобто пред'явити виндикаційний позов [9].

Іншим способом захисту речового характеру права власності є пред'явлення негаторного позову. Негаторний позов може бути пред'явлений у випадку створення умов, що перешкоджають нормальному здійсненню власником своїх правомочностей по користуванню й розпорядженню своїм автомобілем, хоча б ці порушення й не були пов'язані з позбавленням володіння транспортним засобом. Сторонами по негаторному позові є власник і третя особа, що перешкоджає своїми протиправними діями нормальному здійсненню власником своїх правомочностей. Власник автомобіля вправі вимагати усунення будь-яких перешкод у здійсненні його прав протягом усього часу існування цих порушень. Це означає, що на негаторний позов не поширюється позовна давність.

Судова діяльність по захисту прав громадян або організацій збуджується, як правило, за допомогою позову, у якому зацікавлена особа (позивач) викладає свої вимоги до порушника його цивільних прав (відповідачеві). Позов може виконати роль засобів порушення судової діяльності лише в тому випадку, якщо він втілений у певній для нього законом формі – заяві.

Позов пред'являється шляхом подання позовної заяви до суду першої інстанції, де вона реєструється, оформлюється й передається судді в порядку черговості.

Позивач має право об'єднати в одній позовній заяві кілька вимог, які пов'язані між собою.

Позовна заява подається в письмовій формі та повинна містити:

- найменування суду, до якого подається заява;
- ім'я (найменування) позивача й відповідача, а також ім'я представника позивача, якщо позовна заява подається представником, їх місце проживання або місцезнаходження, поштовий індекс, номер засобів зв'язку, якщо такий відомий;
- зміст позовних вимог;
- ціну позову щодо вимог майнового характеру;
- виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги;
- зазначення доказів, що підтверджують кожен обставину, наявність підстав для звільнення від доказування;
- перелік документів, що додаються до заяви.

Позовна заява підписується позивачем або його представником із зазначенням дати її подання.

Крім того, ст. 120 ЦПК [6] України зобов'язує позивача подати заяву з копіями по кількості відповідачів. Суддя має право, якщо він визнає необхідним, залежно від складності й характеру справи зажадати у позивача копії всіх документів, що прилучаються до заяви, відповідно до кількості відповідачів. Кожна заява, первісна й зустрічна, заява третьої особи, що заявляє самостійні вимоги на предмет суперечки, повинні оплачуватися державним митом, крім тих випадків, коли зацікавлена особа звільнена від несення судових видатків.

Згідно ст. 3 [10] з позовних заяв майнового характеру, що подаються в суд, стягується державне мито – 1% ціни позову, але не менш трьох неоподатковуваних податком мінімумів доходів громадян (НПМДГ) і не більше 100 НПМДГ, а з позовних заяв немайнового характеру (або не підлягають оцінці) – 0,5 НПМДГ з фізичної особи й 5 НПМДГ з юридичної особи.

Якщо позивач відповідно до ухвали суду у встановлений строк виконає вимоги, визначені статтями 119 і 120 ЦПК [6], сплатить суму судового збору, а також оплатить витрати на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи, позовна заява вважається поданою в день первісного її подання до суду. Інакше заява вважається неподаною й повертається позивачеві.

Суддя відкриває провадження у цивільній справі не інакше як на підставі заяви, поданої й оформленої в порядку, встановленому ЦК.

Законом встановлено, що за загальним правилом цивільна справа повинна бути розглянута в п'ятнадцятиденний строк. Виробництво по розгляду й дозволу будь-якої цивільної справи в суді першої інстанції (коли справа дозволяється по суті) завершується постановою рішення.

Тема 7 (4 години)

Захист цивільних прав. Способи захисту цивільних прав громадян. Віндикаційний та негативний позови, як спосіб захисту права власності. Випадки відмовлення судді в прийнятті заяви по захисту прав громадян. Позов, як засіб порушення судової діяльності по захисту прав громадян.

1. Гражданско-правовые способы защиты субъективных прав (м.у 46-47)

1) М.у

2) Восстановление положения существовавшего до нарушения права может иметь место при незаконных изъятиях имущества у собственника либо создании препятствий в осуществлении им полномочий пользоваться данным имуществом.

3) Присуждение к исполнению обязанностей в натуре может иметь место тогда, когда эмитент выпустил целевые облигации на определенный срок, а потом отказывается от выдачи указанного в них имущества и настаивает на возвращении номинальной стоимости облигаций.

Эмитент – гос орган, который имеет право выдавать ценные бумаги.

4) Компенсация морального вреда может применяться собственником тогда, когда про него были распространены неправдивые сведения о том, что он владеет имуществом, причиняющим вред окружающей среде или интересам граждан

5) Прекращение или изменение правоотношений допускается лишь в случаях, прямо предусмотренных в законе (одна из сторон не выполняет обязанности)

6) Взыскание с лица, нарушившего право собственника, причиненных убытков применяется всегда, когда имуществу собственника причиняется ущерб

2. Виндикационный и негативный иск как способ защиты право собственности

Целью виндикационного иска является восстановление нарушенного владения на индивидуально-определенную вещь т.е. собственник вправе требовать возврата именно той вещи, на которую он имеет право собственности и которую он утратил, а не на аналогичную вещь (имущество).

Вопрос о возможности истребования собственником принадлежащей ему вещи разрешается также в зависимости от того, от какого владельца она истребуется – от добросовестного или недобросовестного.

Добросовестным приобретателем признается лицо, которое не знало и не должно было знать о том, что имущество приобретено у лица, не имевшего право его отчуждать т.е. приобретается ТС, которое угнано (новый владелец этого не подозревает).

У добросовестного приобретателя собственник вправе истребовать имущество лишь в случаях:

- когда имущество утеряно либо похищено, либо выбыло из его владения иным путем помимо его воли.

Добросовестность или недобросовестность приобретателя имеет существенное значение и при расчетах в случае возврата автомобиля из незаконного владения. Собственник наряду с истребованием автомобиля вправе требовать возврата всех доходов, которые владелец извлек или должен был извлечь.

У недобросовестного владельца – за все время владения, у добросовестного – лишь с момента, когда тот узнал или получил повестку по иску собственника о возврате автомобиля.

Согласно гражданского кодекса владелец (добросовестный или недобросовестный приобретатель) имеет право требовать от собственника возмещение произведенных им необходимых затрат на имущество с того времени, с какого собственнику причитаются доходы от имущества

Под необходимыми затратами понимаются такие расходы, без которых вещь погибла бы или существенно ухудшилась, в результате чего не могла бы использоваться по своему прямому назначению (техническая исправность ТС, техосмотр).

От необходимых затрат на содержание автомобиля следует отличать расходы, сделанные с целью его улучшения (если можно снять детали без повреждения, то добросовестный приобретатель забирает их себе, в другом случае собственник обязан возместить убытки добросовестному приобретателю).

Срок давности – 3 года.

Условия предъявления негаторного иска:

- 1) Лицо лишается возможности эксплуатировать автомобиль, но он владеет им (преградили проезд).
- 2) Не должны быть соединены договором, но могли иметь до этого отношения (доверенность закончилась, автомобиль вернули, а ключи не отдали). Сюда родственники не относятся. Не имеет срока давности.

3. Случаи отказов судьи в принятии заявления по защите прав

Судья отказывается в принятии заявлений в следующих случаях:

- 1) Если заявление не подлежит рассмотрению в судах т.е. суды рассматривают только те дела, которые отнесены законом к их компетенции (судебная подведомственность);
- 2) Если заинтересованным лицом, обратившимся в суд, не соблюден установленный законом для данной категории дел порядок предварительного внесудебного разрешения дела (рассмотрены претензии и т.д.)
- 3) Если имеется вступившее в законную силу постановление по спору между теми же сторонами решение суда
- 4) Если в производстве суда имеются дела по спору между теми же сторонами по тому же предмету и по тем же основаниям
- 5) Если состоялось решение товарищеского суда
- 6) Если между сторонами заключен договор о передаче данного спора на разрешение третейского суда (начинает свое существование с момента возникновения спора, компетентные лица, избранные сторонами)
- 7) Если дело неподсудно суду
- 8) Если заявление подано недееспособным лицом
- 9) Если заявление от имени заинтересованного лица подано лицом, не имеющим полномочий на ведение дела

4. Средства возбуждения судебной деятельности по защите прав граждан м\у 48-49

Тема 8 (8годин)

Кримінальна відповідальність за правопорушення в сфері транспорту. Поняття злочину і покарання. Склад злочину згідно статей 286, 287, 288,289, 290 та 291 КК України.

У Законі України «Про транспорт» [11] визначено, що експлуатація транспортної системи в Україні повинна забезпечити безпеку життя й здоров'ю громадян, збереження вантажів, що перевозяться, та охорону навколишнього природного середовища (статті 14, 16). Працівники, які безпосередньо забезпечують безпеку руху транспортних засобів, повинні мати відповідну професійну підготовку й за станом здоров'я бути здатними якісно виконувати свої обов'язки.

Цим законом [11] передбачено, що частини території підприємств, вокзалів і шляхів сполучення, де здійснюються рух транспортних засобів та вантажно-розвантажувальні роботи, є зонами підвищеної небезпеки. Перебування громадян у цих зонах забороняється (ч. 3 ст. 16 [11]). За порушення правил і норм цього Закону та інших нормативних актів, що регулюють безпеку руху й експлуатації різних видів транспорту, чинним законодавством передбачена кримінальна відповідальність. Усі

склади злочинів у цій сфері в Кримінальному кодексі (КК) України [12] законодавцем виділені в окремий розділ «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту» (Розділ XI КК) містяться в 17 статтях (статті 276–292 КК). Аналіз складу цих злочинів показує, що їх єдиним родовим об'єктом є: суспільні відносини у сфері безпечного руху та експлуатації транспорту й громадської безпеки у сфері функціонування транспорту.

Об'єктивна сторона транспортних злочинів може бути виражена (характеризується) як діями (наприклад, порушення правил безпеки руху, умисне руйнування шляхів сполучення, незаконне заволодіння транспортними засобами та ін.), так і бездіяльністю (ненадання допомоги особам, що зазнали лиха, випуск в експлуатацію завідомо технічно несправних транспортних засобів тощо).

Об'єктивна сторона транспортних злочинів складається із сукупності кількох ознак: протиправної поведінки; настання або створення загрози настання суспільно шкідливих наслідків і причинного зв'язку між порушенням зазначених правил і настанням шкідливих наслідків, а також цілої низки додаткових і кваліфікованих ознак. Порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту (стаття 286 КК), незаконне заволодіння транспортними засобами (стаття 289 КК), випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів (ст. 287 КК), знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу (ст. 290 КК), порушення чинних на транспорті правил (ст. 291 КК) та інші протиправні діяння, зазначені у Кримінальному кодексі України [12], в транспортній сфері можуть вчинятися шляхом дії або бездіяльності.

Зазначені діяння визнаються злочинними, якщо вони спричинили чи могли спричинити аварію транспортних засобів, порушили нормальну роботу транспорту, створили небезпеку для життя людей чи настання інших тяжких наслідків, спричинили тяжкі тілесні ушкодження або смерть чи загибель людей.

При кваліфікації транспортних злочинів слід ретельно підходити до аналізу об'єктивної сторони, оскільки ціла низка статей має бланкетне викладення диспозиції. Це статті 286, 288 та 291 Кримінального кодексу України, де для з'ясування того, які правила руху чи експлуатації транспорту були порушені, необхідно звернутися до нормативних актів чинних на автомобільному транспорті.

Стаття 286. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами

Основним безпосереднім об'єктом злочину є безпека руху й експлуатації автомобільного та деяких інших видів транспорту, перелік яких наведений у примітці до ст. 286, а його додатковим обов'язковим об'єктом – життя й здоров'я особи.

Об'єктивна сторона злочину включає такі обов'язкові ознаки: 1) діяння; 2) умови; 3) наслідки; 4) причинний зв'язок між діянням і наслідками [13].

Діяння полягає у порушенні правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту. Воно може вчинятися шляхом дії або бездіяльності й полягати у: 1) вчиненні дій, які заборонені правилами (проїзд на забороняючий сигнал світлофора, експлуатація автомобіля з певними технічними несправностями тощо); 2) не виконанні дій, які особа може й зобов'язана вчинити відповідно до вимог правил безпеки руху й експлуатації транспорту (не зниження швидкості руху відповідно до

дорожніх умов чи приписів дорожніх знаків, неправильне користування зовнішніми світловими приладами).

Діяння, при вчиненні цього злочину, завжди пов'язане з недотриманням вимог відповідних нормативних актів – правил безпеки руху та експлуатації транспортних засобів. Такі правила встановлені у законах та інших нормативно-правових актах, насамперед у Правилах дорожнього руху [14].

Умови вчинення злочину характеризується тим, що діяння вчиняється та наслідки настають в умовах дорожнього руху, тобто в процесі пересування транспортних засобів. Тому не охоплюється ст. 286 заподіяння шкоди під час ремонту транспортних засобів чи в ході виконання ними певних спеціальних (не транспортних) операцій (наприклад, під час переміщення ґрунту бульдозером, збирання врожаю самохідним комбайном).

Кримінальна відповідальність за ст. 286 настає за умови заподіяння наслідків у вигляді фізичної шкоди, яка є не менш небезпечною, ніж середньої тяжкості тілесне ушкодження.

Причинний зв'язок між діянням і наслідками має місце тоді, коли порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту, допущене винними, є закономірним, і тягне за собою наслідки, передбачені ст. 286.

Злочин вважається закінченим з моменту настання зазначених у ст. 286 наслідків.

Суб'єкт злочину спеціальний. Це осудна особа, яка досягла 16-річного віку й керує транспортним засобом. Особою, яка керує транспортним засобом, вважається: водій; інструктор, який керує навчальним водінням; службова особа, яка дає водію обов'язкові для виконання вказівки. При цьому не мають значення наявність чи відсутність в особі права володіння чи користування цим транспортним засобом, посвідчення на право управління транспортним засобом.

Суб'єктивна сторона злочину визначається ставленням винного до наслідків і в цілому характеризується необережною виною. При умисному ставленні до наслідків вчинене кваліфікується за статтями Особливої частини КК, що передбачають відповідні умисні злочини [13].

Стаття 287. Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації

Основним безпосереднім об'єктом злочину є безпека експлуатації транспортних засобів, зазначених у примітці до ст. 286, а його додатковим обов'язковим об'єктом – здоров'я та життя особи.

Об'єктивна сторона злочину складається з таких обов'язкових ознак, як діяння, наслідки та причинний зв'язок між ними.

Діяння при вчиненні аналізованого злочину може вчинятися шляхом дії або бездіяльності й виражатися у формі: 1) випуску в експлуатацію завідомо технічно несправних транспортних засобів; 2) допуску до керування транспортним засобом особи, яка перебуває в стані сп'яніння або не має права на керування транспортним засобом; 3) іншого грубого порушення правил експлуатації транспорту, що забезпечують дорожній рух.

Кримінальна відповідальність за ст. 287 настає уразі, якщо наслідком описаних вище порушень стало спричинення потерпілому тілесного ушкодження середньої тяжкості.

Причинний зв'язок у цьому посяганні має місце тоді, коли передбачене ст. 287 діяння закономірно, з необхідністю викликає вказаний вище наслідок. Це має місце, по-перше, тоді, коли між діянням і наслідком немає проміжних ланок, тобто він прямий – порушення правил експлуатації транспортних засобів безпосередньо тягне за собою катастрофу (наприклад, в рейс випускається транспортний засіб з несправною гальмівною системою, що призводить до вказаного наслідку). По-друге, злочинне діяння, вказане в ст. 287, може бути однією із ланок в розвитку причинності, підсумком чого є відповідні наслідки, при цьому їх зумовлюють й інші діяння, які перебувають в причинному зв'язку з цими наслідками, найчастіше – порушення правил безпеки руху й експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Причинний зв'язок як ознака даного злочину наявний, коли наслідки настають і при правомірній поведінці інших учасників дорожнього руху.

Суб'єкт злочину спеціальний. Ним є особи, що обіймають посади, пов'язані з відповідальністю за технічний стан або експлуатацію транспортних засобів. Така відповідальність на певні категорії осіб покладається нормативно-правовими актами та нормативними актами підприємств, установ та організацій. До вказаних осіб належать керівники транспортних підприємств та їх структурних підрозділів, які забезпечують експлуатацію транспорту (служби безпеки руху, служби експлуатації), а також інші працівники, які виконують відповідні функції (механіки, диспетчери, працівники медичної служби), водії закріплених за ними транспортних засобів.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується необережною виною. Завідомість знання про технічну несправність транспортних засобів означає, що особа точно, достовірно знає про наявність несправності, за якої експлуатація транспортного засобу заборонена. Про те, що винний знав про стан сп'яніння особи, яка допускається до керування транспортним засобом, або про відсутність у такої особи права на керування транспортним засобом свідчать ухилення водія від проходження обов'язкового медичного огляду, неподання ним посвідчення водія та талона до нього, спостереження за фізичним станом особи, повідомлення інших працівників чи сторонніх громадян тощо. Водночас, якщо суб'єкт злочину не отримав відповідної інформації, то його вина у вчиненні злочину, передбаченого ст. 287, виключається. Однак, якщо особа належно не виконувала свої службові обов'язки (не перевірила наявності посвідчення на право керування відповідним транспортним засобом, не здійснила обов'язковий контроль за тверезістю тощо) і не встановила перебування в стані сп'яніння чи відсутності права на керування транспортним засобом, то вона, за наявності обов'язкових ознак складу злочину, підлягає відповідальності за службову недбалість (ст. 379) [13].

Стаття 288. Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху

Основним безпосереднім об'єктом злочину є безпека експлуатації шляхових споруд, а його додатковим обов'язковим об'єктом – здоров'я або життя особи.

Предметом злочину закон називає шляхи, вулиці, залізничні переїзди, інші шляхові споруди.

Шляховими спорудами є споруди, по яких здійснюється рух автомобільного та подібного до нього видів транспорту – магістральні автомобільні шляхи, під'їзні

дороги, вулиці та площі міст, інших населених пунктів. Вони включають до себе насип, покриття, рейкові трамвайні шляхи, підвісні тролейбусні проводи, розмітку, знаки, світлофори, шлагбауми, інженерні конструкції (підпірні стінки, каміннєвловлюючі сітки, мости, віадуки, тунелі, водовідвідні пристрої), системи зв'язку та термінового виклику допомоги тощо.

Об'єктивна сторона злочину включає до себе такі обов'язкові ознаки, як діяння, наслідки й причинний зв'язок між ними.

Діяння при вчиненні цього злочину може виражатися у дії або бездіяльності. Воно здійснюється в процесі спорудження й експлуатації шляхових споруд.

Злочинне діяння полягає в порушенні правил, норм і стандартів, які регламентують пов'язані з безпекою руху вимоги до проведення певних робіт, а також до стану побудованих, реконструйованих, відремонтованих чи таких, які перебувають в експлуатації, транспортних споруд. Таке порушення стосується недотримання встановлених мінімальних вимог до безпечного руху на шляхах, вулицях, об'єктах відповідної категорії, виду, якщо рух здійснюється з дотриманням Правил дорожнього руху.

Кримінальна відповідальність за ст. 288 настає лише тоді, коли наслідком зазначеного у ст. 288 порушення стало спричинення потерпілому тілесного ушкодження середньої тяжкості, тяжкого тілесного ушкодження або смерті.

Причинний зв'язок між порушенням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху, характеризується такими ж рисами, як і причинний зв'язок в злочинах, передбачених ст. 287.

Суб'єкт злочину спеціальний. Ним можуть бути особи: 1) відповідальні за будівництво, експлуатацію, ремонт чи утримання транспортних об'єктів, тобто працівники, на яких покладено спеціальні обов'язки в цій сфері наказом або розпорядженням, чи які виконують такі обов'язки, виходячи з обійманої посади (начальник шляхової експлуатаційної дільниці, головний інженер проекту тощо); 2) які виконують такі роботи, причому як безпосередні виконавці (бульдозеристи, водії піскорозкидальних машин, машиністи асфальтоукладників), так і керівники відповідних робіт (майстри, бригадири, начальники дільниць).

Суб'єктивна сторона злочину визначається ставленням винного до наслідків і характеризується необережною виною [13].

Стаття 289. Незаконне заволодіння транспортним засобом

Основним безпосереднім об'єктом злочину є контрольоване використання транспортних засобів, перелічених у примітці до ст. 286. Ці транспортні засоби виступають предметом цього злочину. Його додатковим обов'язковим або факультативним об'єктом, залежно від конкретного способу вчинення цього злочину, можуть виступати життя й здоров'я особи, власність, інші блага.

Об'єктивна сторона злочину полягає у незаконному заволодінні транспортним засобом. Систематичний аналіз норм Особливої частини КК [12] дає змогу виділити такі ознаки діяння при вчиненні цього злочину: 1) воно полягає лише в активній поведінці – дії; 2) дія проявляється в отриманні можливості керувати таким транспортним засобом; 3) поведінка винного є незаконною, він не має ані дійсного, ані уявного права на транспортний засіб, яким здійснює заволодіння; 4) заволодіння транспортним засобом здійснюється без чітко вираженого й дійсного волевиявлення

власника або законного користувача транспортного засобу. При цьому воля потерпілого або ігнорується (при таємному заволодінні), або подавляється (при застосуванні насильства або погрози його застосування), або ж фальсифікується (при заволодінні шляхом обману).

Закінченим злочин вважається з моменту, коли винний отримав можливість керувати транспортним засобом і здійснювати рух на ньому.

Суб'єктом злочину є особа, яка не має права користування транспортним засобом, щодо якого здійснюється незаконне заволодіння.

Кримінальній відповідальності за злочин, передбачений ч. 1 ст. 289, підлягають осудні особи, які досягли 16-річного, а за злочини, передбачені ч. 2 та 3 ст. 289 – 14-річного віку.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується наміром. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони злочину є мета. Проте вона в законі не конкретизована, чим підкреслюється, що змістом кримінально-правової заборони заволодіння транспортним засобом може бути як заволодіння ним з наміром ніколи не повертати його власникові (законному власнику), так і з наміром використати його для проїзду у певний пункт або для прогулянки, а потім повернути власникові (законному власнику) чи кинути на дорозі [13]. **Стаття 290. Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу**

Об'єкт злочину – контрольоване використання транспортних засобів, їх вузлів та агрегатів.

Об'єктивна сторона злочину полягає у: 1) знищенні; 2) підробці; 3) заміні ідентифікаційного номера, номерів двигуна, шасі або кузова; 4) заміні без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу.

Знищення означає приведення номера у стан, за якого неможливо його прочитати взагалі або без проведення відповідної експертизи. Підробка – це виготовлення нового номера чи внесення у нього змін, які викривляють зміст дійсного номера, а заміна – це використання номера іншого транспортного засобу як зареєстрованого, так і знятого з реєстрації. Заміна без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу означає використання такої панелі іншого транспортного засобу без внесення відповідних змін у свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу.

Злочин вважається закінченим з моменту вчинення дій, вказаних у ст. 290.

Знищення, заміна або підробка номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу, яка супроводжується підробленням реєстраційних документів, додатково кваліфікується ще за ст. 358. За експлуатацію водіями транспортних засобів, номери агрегатів, які не відповідають записам у реєстраційних документах, а також номери агрегатів, які знищено або підроблено, встановлена адміністративна відповідальність у ст. 121-1 КУпАП.

Суб'єкт злочину загальний.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується наміром [12].

Стаття 291. Порушення чинних на транспорті правил

Основний безпосередній об'єкт порушення чинних на транспорті правил – безпека руху та експлуатації всіх видів транспорту від неправомірних дій пасажирів та

інших осіб. Додатковим обов'язковим його об'єктом є життя, здоров'я особи, власність, інші блага.

Об'єктивна сторона злочину включає в себе обов'язкові ознаки діяння, наслідки та причинний зв'язок між ними.

Діяння при вчиненні цього злочину полягає у порушенні діючих на транспорті правил – нормативно-правових актів, які регламентують дотримання пасажирами, пішоходами, іншими учасниками руху вимог безпеки руху та експлуатації транспорту. Порушення чинних на транспорті правил може вчинятися шляхом дії або бездіяльності й полягати в: 1) порушенні правил дорожнього руху велосипедистами; 2) переході вулиць в умовах, коли це заборонено правилами дорожнього руху (у невстановлених місцях чи при забороняючому сигналі світлофора або регулювальника); 3) прогоні тварин через залізничну колію з порушенням правил безпеки; 4) недотриманні правил безпеки при користуванні водними мотоциклами, маломірними суднами.

Кримінальна відповідальність за ст. 291 настає лише уразі, коли зазначені в ній порушення спричинили загибель людей або інші тяжкі наслідки. До інших тяжких наслідків у складі цього злочину належать, зокрема, тяжкі тілесні ушкодження, велика матеріальна шкода.

Злочин вважається закінченим з моменту настання вказаних у ст. 291 наслідків.

Суб'єкт злочину загальний. За ст. 291 відповідальності не підлягають особи, які є спеціальними суб'єктами інших злочинів, передбачених розділом XI Особливої частини КК [12].

Суб'єктивна сторона злочину визначається ставленням винного до наслідків і характеризується необережністю [13].